

K charakteru útočných operací

Generálmajor Jan Knotek

Autor uvádí některé nové pohledy na charakter útočných operací. Zejména rozebírá otázku přípravy štábů a vojsk k útočné operaci a ve spojitosti s tím vyslovuje nové názory na velení v útočné operaci, vysvětluje obsah některých nových operačních pojmů a rozebírá nové pojetí a obsah úkolů jednotlivých prvků operační sestavy. Zdůrazňuje, že nový charakter operací má vliv především na způsob operačního myšlení. Článek je vhodným podkladem do diskuse.

■
Naše vojenská teorie v současné době intenzivně pracuje na aplikaci závěrů socialistické vojenské vědy o vlivech nových bojových prostředků na způsoby přípravy a vedení operací. V soulase s řády, RMNO a úkoly vojenskovo vědecké práce, je kladen hlavní důraz na útočné operace, jako základní druh soudobého boje.

Tato práce se přirozeně odráží i v našem odborném vojenském tisku, kde můžeme v poslední době zaznamenat jednu velmi výraznou tendenci — snahu charakterizovat nové, základní rysy operací a boje. To je logický důsledek základního závěru socialistické vojenské vědy, že kdyby došlo k válce, že by se její operace v ničem nepodobaly operacím poslední války — že by to byly operace ve svých rysech i způsobech vedení kvalitativně nové a jiné.

Je proto pochopitelné, že základním úkolem vojenské teorie je zabezpečit správné pochopení nejprve charakteru ozbrojeného zápasu jako celku, určit, jak se do něho promítají vlivy charakteru současné epochy společenského vývoje a z toho pak vyvodit charakter jednotlivých operací (boje). Bez tohoto postupu a postupu a pochopení základních rysů ozbrojeného zápasu vcelku, bychom nemohli vyřešit úspěšně žádný z dílčích problémů vojenského umění.

Způsob, jakým charakterizujeme soudobou operaci a kritéria, podle

kterých měříme kvalitativní změny v jejím obsahu i formách, velmi často nevyčerpávají dostatečně celý obsah zásadních změn. To nás nenutí intenzivně domýšlet všechny praktické důsledky těchto změn do konce.

Zpravidla máme hlavní zájem o numerické vyjádření takových ukazatelů operace, jakým je třeba její rozmach, který sice novou operaci výrazně charakterizuje v hlavních ukazatelích, ale nepostihuje všechny tendence a zákonitosti, které jsou vlastní obsahu operace (boje), a v nichž je často právě to kvalitativně nové a podstatné. Šířky a hloubky pásem útoku, hloubky úkolů a tempa útoku, jsou jistě významnými charakteristickými rysy operací v nových podmínkách, ale jsou-li samy o sobě, svádí nás k tomu, že opomíjíme nebo nedoceňujeme celou řadu jiných, neméně podstatných rysů. Snadno nás to svádí k tomu, že prostě ve svých představách o soudobé operaci „škrtáme 50 a napíšeme 100“ a ostatní ponecháme zhruba beze změny. To vede pak k pokusům roubovat nové požadavky na staré pojetí operace. Zkušenosti nás přesvědčují o tom, že taková cesta nikam nevede, leda k zmatku v představách, myšlení a k pochybnostem o realitě nových požadavků.

Bude proto jistě účelné, jestliže se častěji pokusíme změnit úhel pohledu na charakter soudobé útočné operace

a odhalit i některé další tendence a její nové rysy. To nám umožní doplnit a obohatit celkový obraz o budoucích operacích a pomůže nám prakticky konkretizovat jejich důsledky pro přípravu velitelů, štábů i vojsk k soudobému boji.

Takový všestrannější rozbor nám totiž prakticky dokáže a přesvědčí nás o tom, že raketové a jaderné zbraně a perspektivy dalšího vývoje skutečně rozmetávají dosavadní pojetí operací a že to, s čím bychom se v příští válce setkali, by bylo do všech důsledků něco naprosto odlišného.

*

Začneme u toho hlavního, i když to zdánlivě nesouvisí přímo s charakteristickými rysy operací, jak jsme si zvykli je chápat.

Podívejme se na celkové pojetí současné etapy přípravy štábů i vojsk k útočné operaci.

Současný stav teoretické i praktické rozpracovanosti zásad přípravy a vedení útočných operací a zejména v počátečním období války v našich konkrétních podmínkách, nás rozhodně neopravňuje k domněnce, že máme problémy vyřešeny a že nové normy rozmachu operace jsou konečným závěrem teoretického i praktického studia problému. Že tomu tak není, o tom svědčí fakt, že tyto „normy“ se velmi často mění a že musíme počítat s tím, že se ještě budou měnit. Útočná operace není v teorii ani v praxi v mnoha směrech dořešena.

Celá současná etapa přípravy štábů a vojsk je etapou studia, aplikace teoretických závěrů sovětské vojenské vědy na naše konkrétní podmínky — tedy na úroveň přípravy velitelského sboru i vojsk, úroveň a zvládnutí techniky, úroveň velení atd. Z tohoto hlediska je třeba chápat i každé dnešní cvičení na

všech stupních. Jde o období praktického prověřování teoretických závěrů naší praxe a našimi možnostmi. Proto každé zaměstnání a zejména cvičení dnešní etapy je svým způsobem cvičením zkušebním. Nejvýznamnější vojenskovodeckou prací provádí dnes právě vojska tím, že prověřují teorii praxí a měly by teorii získanými zkušenostmi zpětně ovlivňovat. Jen tak je možno v dnešní situaci se dopracovat co nejrychleji kladných a pronikavějších výsledků.

To ovšem vyžaduje cílevědomou přípravu všech cvičení, s jasně vymezenými úkoly a zkušebními otázkami a hluboké vyhodnocování každého z nich. V současné době je důležité nejen to, zda „splnil nebo nesplnil“, ale též jak a proč, v jakých podmínkách, co pomáhá, co brzdí“ atd.

Armáda prožívá etapu převratných změn ve vojenství. Není proto nijak přehnaný názor, že celá armáda se dnes v mnohém podobá dílně, kde se právě prověřuje nový způsob výroby a kde každý, praxí zdůvodněný „zlepšovací návrh“ má nesmírnou cenu. A to se týká bez rozdílu všech oblastí činnosti armády.

Myslím, že tomuto pojetí zůstáváme něco dlužni — zejména na nižších stupních velení. Bylo by zásadním omylem se domnívat, že změny v charakteru ozbrojeného zápasu se týkají jen oblastí operační a že na taktickém stupni „se to nijak zvlášť neprojevuje“.

Dnes nejde o to, provést maximum cvičení, ale o to, z nich vytěžit maximum zkušeností. Nejde o to, prověřovat, co jsme ještě nezvládli, ale o to, nové studovat a učit se.

Aniž bychom si to plně uvědomovali, požadavky současné etapy přípravy armády jsou jednou z významných příčin toho, proč je režim života vojsk v jednotkách tak složitý. V praxi se totiž prosazuje, a namnoze i proti našim plá-

nům, ta zákonitost, že na zcela odlišný charakter boje se nemůžeme připravovat starými způsoby. Tato otázka je polem dosud mělce obděláným, zejména z hlediska realizace požadavku konkrétní vysoké bojové pohotovosti. Ta totiž není jen požadavkem mírového života vojsk, ale především náročným požadavkem charakteru soudobého boje vůbec. Pochopit nový charakter boje vyžaduje harmonický soulad teoretického studia a praxe. A náš velitelský sbor má zatím kritický nedostatek času ke studiu — to je kredo našich rozovorů se štáby. Je velmi obtížné a nakonec málo účinné intenzivně cvičit „v nových podmínkách“, bez předchozího důkladného pochopení podstaty změn v nich.

Nový charakter operací (boje) si vynucuje i nové způsoby přípravy k nim na všech velitelských stupních. Díky pomoci Sovětské armády dostáváme závěry sovětského vojenského umění v nejrůznějších formách a bohatě. Naším hlavním problémem není „co dělat“, ale „jak to dělat v našich podmínkách“. Že se tyto problémy naléhavě prosazují do praxe i nižších velitelských stupňů a že cesty jsou intenzivně hledány, o tom svědčí i některé zkušenosti zveřejňované v Obraně lidu, zejména v rubrice „důsledně v polních podmínkách“.

To nám ukazuje na první z těch nových a často opomíjených rysů soudobé operace — na závěr, že **velení se dostává všeobecně na vyšší stupeň.**

To je velmi významný závěr, který je rovněž vyvolán novými vlastnostmi a možnostmi bojové techniky.

*

Boj na větším prostoru se bude odehrávat v menších celcích. Tím dostává útočná operace zcela novou podobu. Zatím, co pro operace minulé války byly

charakteristické boje svazků a svazů v kompaktních sestavách, soudobá útočná operace bude charakterizována samostatnými boji jednotek, útvarů, popřípadě svazků na frontě nesouvislé do šířky i do hloubky.

To má celou řadu významných důsledků, které musíme včas promítnout do způsobů přípravy a vedení operací. Jestliže ku příkladu dosud oblast taktiky a operačního umění byly vymezovány hlavně velikostí jednotek potřebných ke splnění jejich úkolů, pak toto kritérium už dnes plně nevyhovuje. Oblast taktiky zahrnovala jednotky do svazku (sboru) včetně. Vlivem nových možností a rozhodující úlohy palebné síly, přestává být množství zúčastněných pozemních sil rozhodujícím měřítkem. **Soudobý svazek a někdy i útvar, zejména tankový, může při odpovídající podpoře raketovými zbraněmi v řadě případů splnit i úkol operačního významu, stejně jako vševojsková armáda v určitých podmínkách úkol významu strategického.** To v příští válce nemusí být žádnou zvláštností.

Z toho je zřejmé, že pojmy taktika a operační umění potřebují v některých směrech upřesnit svůj obsah. Jejich vzájemné vztahy budou daleko pružnější a obě oblasti se budou daleko víc vzájemně prolínat.

Tuto novou tendenci nelze chápat jen jako otázku teorie. To má hluboké praktické důsledky. Soudobé svazky mohou v jedné a téže operaci plnit i střídavě úkoly taktické i operační. To nemůže zůstat bez vlivu na způsoby přípravy štábů a vojsk. Tyto nové podmínky ku příkladu zásadně mohou změnit obsah i způsoby přípravy operace (boje), obsah a závažnost rozhodnutí velitele, náročnost na kvalitu jeho podkladů a podmínky jejich získávání, způsoby velení atd. Velitel a štáb tankového svazku (nebo útvaru v roli PO) vzdáleného desítky a někdy i stovek km

od nadřízeného velitele, bez sousedů apod., je v kvalitativně nové situaci, než tomu bylo zpravidla v poslední válce. Tyto nové podmínky nezůstanou jen na stupni armády nebo svazku, ale odpovídajícím způsobem se zákonitě promítanou i do bojové činnosti menších jednotek. Od základu se mění i požadavky na operační (bojové), materiální, technické a zdravotnické zabezpečení. Vznikají zcela nové a daleko vyšší požadavky na morálně politickou, psychologickou a odbornou úroveň velitelského sboru všech stupňů. Jestliže v minulé válce měl nadřízený ve většině případů možnost přesněji určit podřízenému celý průběh plnění úkolu, usměrňovat a kontrolovat, pak v soudobé operaci se tyto možnosti radikálně mění.

Z tohoto rysu operací zákonitě vyplývají požadavky na větší rozhled, samostatnost, iniciativu atd. Ovšem seznam těchto požadovaných vlastností velitelského sboru nám sám ještě lidi nepřevychová. Tyto vlastnosti musí velitelský sbor získat v míru a získávat je nejen na cvičeních, ale výchovou a celým režimem mírového života armády. To je problém vysoce psychologický a není nijak nový — je dnes jen daleko naléhavější. V tomto směru se už mnoho změnilo, ale mnohé je ještě brzdou výchovy k požadovaným vlastnostem. Má-li být velitel schopen v obtížných podmínkách soudobého boje samostatně i několik dnů řídit boj, musíme ho na to důkladně připravit, ale pak ho nesmíme zbytečně „vodit za ruku“ v míru, protože ho na to zvykáme. Svěřujeme-li veliteli jednotku ve válce, musíme mu ji především svěřit v míru. Učit neznamená nahrazovat. A to se týká všech stupňů, počínaje poddůstojníky. Kontrola a „živý styk s vojsky“ jsou bezesporu nezbytnými prostředky řízení a výchovy, ale musí mít správnou míru a být psychologicky

citlivé. Mírový život armády má mnohé specifické rysy, které je třeba respektovat, ale jeho hlavním kritériem musí být příprava k boji.

To je jeden z velmi vážných úkolů průzkumu „metod a stylu práce“ — prověřit, jak mírový režim velení a řízení, jak obsah a metody přípravy ve školách a kursech odpovídají charakteru a požadavkům soudobého boje. Podstatu perspektivnosti přípravy štábů i vojsk k soudobé útočné operaci spočívá víc v oblasti morálky a psychologie, než v oblasti operačně taktických norem.

*

Mluvíme-li o útočné operaci v soudobých podmínkách, je důležité správně vidět i její nový obsah, pokud se týká druhů bojové činnosti, vyplývajících z **jednoty útoku a obrany**.

Dialektická jednotka útoku a obrany není ve vojenství ničím novým, ta v procesu boje existovala vždy. Ale nové ve vztazích útoku a obrany v soudobé útočné operaci je to, že tato jednotka je v soudobých podmínkách daleko výraznější a oba tyto základní druhy se budou daleko častěji a těsněji prolínat v jedné a téže operaci. I ve Velké vlastenecké válce najdeme mnoho příkladů, kdy vojska přecházela v průběhu operace od jednoho druhu bojové činnosti k druhému. Přesto ale to nebylo typické a v operačním měřítku to bylo buď po zakončení jedné operace a při přípravě druhé, nebo v důsledku silných protiúderů, nebo konečně to bylo v důsledku neúspěchu útočné operace. Zpravidla však byl druh bojové činnosti (útok nebo obrana) typický pro celou operační sestavu.

V soudobých podmínkách se tyto vzájemné vztahy mění. Zvýšené možnosti vlastní i nepříteli, měnit soustředěnými údery jaderných zbraní rychle poměr sil na nejrůznějších místech a

směrech fronty, značně změní obraz průběhu útočné operace. Útočná operace ztratí ten ráz „souvislého válce sil a prostředků“, který v určeném pásmu průlomu, se ve stanoveném časovém sledu valil kupředu a ve vhodných okamžicích ze sebe „vystřeloval“ vpřed rychlé prvky. Soudobá útočná operace bude v kterémkoli okamžiku skýtat daleko rozmanitější a nesourodý obraz. Ve stejné době mohou být úkoly útočné operace plněny jednotlivými prvky operační sestavy různými druhy bojové činnosti, na jednotlivých směrech, i podstatně odlišnými a mohou se rychle měnit. Při tom přirozeně zůstává i nadále v platnosti zásada, že úkoly útočné operace mohou být splněny jen útokem a ty ostatní druhy bojové činnosti budou jen dočasným projevem místní situace.

Přesto ale tato skutečnost vytváří pro vedení útočné operace kvalitativně odlišné podmínky v mnoha směrech. Nejvýrazněji se to projeví v **systému velení**.

Základní principy velení se nemění. Velitel vševojskové armády bude v útočné operaci i nadále koordinovat úsilí všech sil a prostředků ke splnění cíle operace podle přijatého zámyslu. Nebude ale možné, aby při tak pestrém a rozmanitém vývinu operace na jednotlivých směrech širokého pásma zabýval se stejnou intenzitou a podrobnostmi všemi jevy na všech místech, jak se o to namnoze ještě snažíme. Řízení soudobé operace musí přejít na vyšší stupeň, musí se týkat jejích hlavních problémů, musí být velkorysejší a situaci řešit vcelku v zásadních a hrubých rysech. V soudobých podmínkách musí významnou úlohu sehrát promyšlená decentralizace pravomoci a odpovědnosti a jí odpovídající organizace štábu. Mechanizace a automatizace velení jistě vyřeší mnoho, ale nevyřeší všechno. Neoddělitelnou součástí

systému velení je systém spojení, který pro velení a jeho systém vytváří podmínky.

Současné podmínky znovu potvrzují správnost závěru, že hlavním místem velení musí být velitelské stanoviště (VS). Ale při bližším rozboru vyvstává řada problémů před dosavadním pojetím velitelského pozorovacího stanoviště (VPS).

Podle dosavadního pojetí bylo VPS armády určeno k řízení vojsk na směru hlavního úderu. Do tohoto pojetí se nám z charakteru operace promítají některé zcela nové prvky.

*

Především se mění samo pojetí „**směr hlavního úderu**“.

Dosud výklad obsahu tohoto pojmu byl v podstatě jednoznačný a v zásadě platný pro všechny stupně velení. V nových podmínkách ale toto pojetí už neodpovídá všem stupňům velení. Zůstává s některými upřesněními v platnosti na stupni taktickém, ale dochází v něm k podstatným změnám na stupni operačním.

Ty změny spočívají v rozhodující úloze a změněném charakteru palebné síly.

V armádní útočné operaci bude směr hlavního úderu vyjadřován hlavně palebnou silou — soustředěnými údery jaderných zbraní. Těch účinků, kterých se v dřívějších operacích dosahovalo postupným bojem (palbou a pohybem) na zvoleném směru, se v soudobé operaci bude dosahovat palebnými údery. Z tohoto hlediska směr hlavního úderu přestává být směrem v pravém smyslu slova a stává se prostorem, v němž budou palebnými údery ničeny prvky hlavního uskupení nepřitele. Směr pohybu pozemních vojsk (hlavního úderného uskupení armády)

bude diktován především požadavkem využití účinků palebných úderů. Ovšem v operačním měřítku nemusí být a velmi často také nebudou účinky palebných úderů využívány přímo v prostoru jejich účinku, protože tam jednak nemusí být s kým bojovat a jednak zařazení těchto prostorů by se mohlo stát brzdou tempa operace. V závislosti na operační sestavě nepříteli a vojenských vlastnostech prostoru bojiště budou účinky palebné síly v jednom prostoru často využívány k usnadnění bojové činnosti na jiném směru nebo v jiném prostoru. Tím na operačním stupni dostává obsah pojmu směr hlavního úderu nový obsah a smysl, který teprve vyžaduje upřesnění a definici.

V útočné operaci vševojskové armády budou její hlavní úderná uskupení zpravidla představovat tankové svazky. Ty mohou útočit na společném směru, nebo mohou ke společnému cíli směřovat různými cestami. To jsou tedy v podstatě ty síly, které podle dosavadního pojetí by měly být řízeny z VPS. Od tankových svazků ale v soudobé útočné operaci vyžadujeme, aby se rozhodným útokem rychle probily do hloubky nepřátelské operační sestavy a bez ohledu na sousedy se rychle „odtrhly“ od hlavních sil. Předpokládáme-li operaci vedenou nepřetržitě na celou hloubku frontové operace, pak se tankové svazky mohou značně vzdálit od „hlavních sil“. S nimi nebo jednou z nich si velitel armády jistě vyšle nějakou operační skupinu svého štábu. Bude možné nadále říkat této skupině VPS a chápat jeho úkol jako dosud?

Zdá se, že ne. Zpravidla bude těžko možné, aby velitel armády „vyjížděl“ na takovéto VPS v případě potřeby, nebo aby podle dosavadní praxe našich cvičení z něho řídil většinou celou operaci.

Vidíme tedy, že dosavadní systém velení a spojení prodělává další etapu vývoje.

Podmínky operací poslední války, zejména souvislá fronta a nehluboké úkoly, umožňovaly jednotný systém velení pro všechny operace skládající se většinou z VS s pozorovatelnou a TVS. Atomové zbraně si vynutily nový způsob řešení — členění na tři místa velení, jejichž vývoj šel přes ZVS k dnešnímu VPS. Tento proces pokračuje. V soudobých podmínkách se ukazuje, že i když systém tří míst velení nepozbývá na významu, že celé velení vyžaduje větší pružnost a přizpůsobivost charakteru a podmínkám jednotlivých operací. Dosavadní VPS ve starém pojetí těmto novým požadavkům už neodpovídá. Tendence vývoje naznačují, že vhodnějším způsobem bude základní systém dvou míst velení (VS a TVS) s možností vyčleňovat z VS malé, ale vysoce mobilní operační skupinky štábu, nejlépe vzduchem, které by podle situace a potřeby jednotlivých směrů řídily boj svazků a byly prostředníky, či lépe řečeno předsunutými orgány velitele.

V žádném případě nelze připustit, aby se tyto operační skupiny zase rozrostly a staly se takovým „štábem“, jak se to v praxi stalo s VPS. Hlavní problémy řízení operace se budou řešit na VS a operační skupiny (nebo skupina) mohou být jen prodlouženými očima velitele a v žádném případě místem plánování a řízení operace. Velitel armády bude zpravidla většinu času na VS.

Řešení celého problému vedení útočné operace v nových podmínkách je jejím nejotevřenějším a nejméně rozpracovaným problémem, jehož řešení závisí především na spojovacích prostředcích. Současně je to jeden z nejdůležitějších úkolů vojenskovedecké práce,

bez jehož dořešení se v soudobých podmínkách velet nedá. To plně potvrzuje praxe vojsk.

*

Dalším novým rysem soudobé útočné operace, který nám vynikne při rozboru charakteru boje, je **nové pojetí a obsah úkolů jednotlivých prvků operační sestavy.**

Cíle operace bude i dnes, stejně jako tomu bylo v minulosti, dosahováno postupně. Ani raketové a jaderné zbraně nedovolují dosáhnout cíle operace náraz, jediným opatřením. Přesto ale se do pojetí úkolů vojsk v útočné operaci prosazují některé nové vlivy a požadavky, které jsou značně odlišné od dosavadní praxe. Rozhodující vliv na to mají právě nové možnosti palebné síly.

V minulosti omezený dosah palebných prostředků nutil velitele, aby si hloubku operace nebo svého úkolu dělil, hrubě řečeno, na jednotlivé skoky, jejichž hloubka byla omezena dostřelem hlavní masy dělostřelectva. Tytéž vlivy v zásadě působily i na organizaci obrany nepřítele, který ji členil do jednotlivých obranných pásem v takových vzdálenostech, aby útočník byl nucen k přesunu dělostřelectva před útokem na každé z nich. I když toto schéma je poněkud přehrááno a skutečnost nebyla vždy tak jednoznačná, v podstatě tomu tak bylo v průběhu celé minulé války.

To se přirozeně odrazilo ve způsobu určování úkolu, který se nám s menšími úpravami v zásadě zachoval dodnes. Úkol armády v útočné operaci byl dělen na bližší a další, při čemž bližší úkol dělil hloubku operace na dvě části a další označoval konečný cíl operace. Určování úkolů mělo typicky hloubkový charakter a vyžadovalo postupné zpracovávání hloubky operace palbou dělostřelectva, přičemž letectvo

ji prodlužovalo a bylo takovým předvojem dnešních možností. Na nižších stupních byla podstata určování úkolů stejná s těmi rozdíly, že kupř. pro útvar a svazek byly úkoly děleny na tři části. Při tom úkoly jednotlivých stupňů velení byly navzájem svazovány tak, že zpravidla další úkol nižšího stupně byl bližším úkolem vyššího stupně. To bylo důsledkem zpravidla nejméně dvousledových útočných sestav a zasazování druhých sledů obyčejně po dosažení bližšího úkolu.

Podmínky operace a boje umožňovaly značně schematický ráz určování úkolů, který, jak víme, vedl svého času na našich cvičeních až k tomuto škodlivému „boji podle pravítka“.

Je možné tento způsob určování úkolů používat nadále i v soudobých podmínkách?

Ano i ne — to záleží na tom, který stupeň velení máme při tom na mysli. Záleží na tom, do jaké míry se budou raketové zbraně přímo podílet na podpoře boje toho nebo onoho stupně velení.

Na taktickém stupni, kde pro bezprostřední potřebu jednotky, útvaru, popřípadě i svazku, budou pro boj s nepřítelem přímo před sebou převládat jakékoli palebné prostředky omezeného dosahu, kratšího než hloubka úkolu, bude mít tento způsob i nadále své plné oprávnění. Může při tom přirozeně dojít k některým úpravám. Ku příkladu v důsledku nepřetržitosti útoku není už dnes v podstatě důvodu k určování „úkolu dne“, i když jsme jeho název změnili.

Na stupni operačním, počínaje vševojskovou armádou, se ale situace a podmínky podstatně mění a vynucují si nové pojetí. Na vyšších stupních už se zahájením operace bude celá její hloubka současně vystavena účinkům raketových zbraní, výsadek i průzkumu, a to nejen vlastními prostředky

svazu, ale i prostředky nadřízeného. Tuto závažnou skutečnost nemůže tedy nerespektovat způsob určování úkolů. Kromě toho na operačním stupni působí na dělení úkolů svazů i některé jiné vlivy.

Tak kupříkladu požadavek rychlého využití účinků palebných úderů vede, jak víme, k zasazování maxima sil do prvního sledu. Budou tedy v útočných operacích příští války útočné sestavy operačních svazů ve většině případů jednosledové, jen s nejnужnějším zálohami. Tak to říkají závěry teorie vojenského umění.

Myslím, že by nebylo správné tuto zásadu, která je v podstatě správná, uplatňovat jako obecně platnou pro všechny případy a zejména ne na všech stupních. Konec konců to budou taktické jednotky, které budou plnit úkoly operace na celou její hloubku. Vzhledem k požadavku nepřetržitosti útoku by to bylo těžko proveditelné, kdyby i na taktickém stupni měla být zásadně používána jednosledová útočná sestava. Ani v armádě to nelze chápat jako zákon, ale jen jako požadavek, jehož realizace bude ovlivňována konkrétními podmínkami, hlavně sestavou a činností nepřítele a předpokládanými účinky vlastních jaderných zbraní na něj.

Bude-li maximum sil v prvním sledu, pak tento sled musí, přirozeně s nejrůznějšími přeskupeními a manévry, v podstatě **splnit úkol na celou hloubku operace**. Tedy armáda na celou hloubku frontové a svazek armádní operace.

Za takových podmínek, kdy celá hloubka operace bude od zahájení vystavena současným účinkům sil a prostředků a kdy většina sil bude v jednom sledu, ztrácí na významu dosažení hloubkové dělení úkolů. Ovšem řekli jsme, že úkoly i soudobé operace

musí být plněny postupně. Z toho tedy vyplývá, že úkoly vojsk musí být i nadále nějak děleny na jednotlivé etapy.

Uvedené důvody a z nich zejména fakt současného pokrytí celé hloubky operace účinky sil a prostředků, ukazují, že na **operačním stupni je třeba úkol chápat prostorově vcelku a na celou hloubku operace**. Jeho dělení na jednotlivé, víc časové než prostorové etapy, se bude týkat hlavně pořadí náležitosti ničení jednotlivých prvků operační sestavy nepřítele. Při tom všechny etapy úkolu (lhotejně, zda dvě jako dosud, či více) se budou týkat celé hloubky operace. Rozdíl mezi nimi bude spočívat hlavně v tom, které dílčí úkoly splnit v první a které v dalších etapách jak palebnou, tak údernou silou.

To ovšem vnese významné změny jak do plánování a přípravy, tak do vedení celé operace.

Tato nová tendence, která není jen formální stránkou způsobů určování úkolů, ale měla by značně praktické důsledky, se teprve rýsuje a je přirozeně značně nehotová. Je možné proti ní uvést některé ukazatele a zkušenosti současné praxe a zapochybovat o ní.

To je logický důsledek toho, že jaderné a raketové zbraně jsou relativně na vyšším stupni vývoje, než všechna ostatní bojová a dopravní technika, která má sloužit k využití jejich účinku. Kromě toho — a to je podstatné — vlastnosti a možnosti rozhodující bojové techniky, jako vždy v historii vojenství, předstihly značně úroveň vojenského umění velitelského sboru — tedy praxi vojenské vědy.

Je jen přirozené, že dnes nedosáhne většinou v praxi té úrovně a takových ukazatelů, jaké vyžadují závěry vojenské teorie. To ale nemůže být důvodem k negaci nových požadavků. Jestliže např. teorie vojenského umění

došla na podkladě rozboru charakteru současně útočné operace k požadavku, aby tempo útoku bylo 100 i více km za den, a jestliže my dnes v praxi dosáhneme v průměru třeba 40—50 km, pak to neznamená, že požadavek teorie musí být nereálný. Ten rozdíl zpravidla tkví v nedostatcích technických prostředků a ve způsobech realizace jejich možností.

Požadavky plynoucí ze závěrů vojenského umění jsou perspektivní vzhledem ke stavu praxe v době, kdy jsou vyřčeny. Soudobá armáda se musí dívat kupředu a ne pod nohy a všechna opatření provádět s cílem splnit požadavky.

Není sporu o tom, že kdyby válka začala zítra, že mnohé požadavky a závěry dnešní teorie nebudou splněny na 100 % z mnoha důvodů. Nové požadavky musí mobilizovat a nesmějí být pokládány za nereálné proto, že je nemohu splnit starými prostředky a způsoby. To je základní princip pokroku.

Tendencím vývoje se neubráníme —

ty se i třeba proti naší vůli prosadí dnes nebo zítra — a čím později, tím jsou dražší. O tom nás přesvědčuje praxe téměř denně.

*

Článek si nekladl za cíl vyčerpávajícím způsobem se zabývat všemi rysy útočné operace. Jeho cílem bylo ukázat jen na některé jiné důsledky a rysy jejího nového charakteru a na to, že tyto vlivy jsou daleko hlubší a všestrannější, než je obvykle uvádíme.

Chápeme-li vojenské umění jako praxi vojenské vědy, pak pro tuto praxi velitelů, štábů a vojsk musíme domýšlet všechny vlivy nových podmínek do všech důsledků a ze všech stran.

Jen tak se nám podaří postihnout tu skutečnost, že nový charakter operací nevyžaduje jen změny v operačně taktických normách a vnějších projevech přípravy řízení operací — ale především podstatné změny ve způsobech myšlení.

Автор приводит некоторые новые взгляды по характеру наступательных операций, рассматривая главным образом вопрос подготовки штабов и войск к наступательной операции. Вместе с тем он высказывает новое мнение по управлению в наступательной операции, разъясняя содержание некоторых новых оперативных понятий и подвергая анализу новое понимание и содержание задач отдельных элементов оперативного построения. Автор подчеркивает, что новый характер операций оказывает влияние, в первую очередь, на способ оперативного мышления. Настоящая статья является подходящей исходной основой дальнейшего обсуждения данного вопроса.
